

У внутрішньому середовищі КСВ проявляється через: трудові відносини, де головна увага приділяється справедливій оплаті праці, створенню безпечних і гідних умов праці, а також постійному професійному розвитку персоналу; корпоративну культуру, що базується на етичних нормах, цінностях і принципах управління, які сприяють формуванню довіри та відкритості всередині організації; ресурсозбереження, зокрема за рахунок впровадження енергоефективних рішень і мінімізації промислових відходів; корпоративне управління, орієнтоване на прозорість, підзвітність і залучення працівників до процесів ухвалення управлінських рішень.

У зовнішньому середовищі КСВ реалізується через: ринкові відносини, які передбачають відповідальність перед усіма стейкхолдерами – клієнтами, партнерами, постачальниками; екологічний вимір, що включає заходи зі зменшення негативного впливу діяльності компанії на навколишнє середовище; соціальну сферу, зокрема шляхом підтримки місцевих громад, участі у соціальних проектах і благодійності; державні відносини, які передбачають дотримання чинного законодавства, впровадження антикорупційних практик і ведення прозорої звітності.

Всебічна інтеграція КСВ у бізнес-модель, стратегію та операційну діяльність компанії створює синергетичний ефект. Відповідальні практики не лише підсилюють окремі напрями, а й трансформують організацію загалом, формуючи стійкі конкурентні переваги. КСВ, що стратегічно впроваджена у корпоративну культуру та щоденну практику, стає не просто набором ініціатив, а ключовою основою сталого та успішного розвитку, ефективним інструментом довгострокової конкурентоспроможності, що дозволяє адаптуватися до викликів сучасного ринку та зміцнювати позиції бізнесу в умовах соціальної невизначеності.

Список літератури

1. Малиновський Ю. В. Інтеграція корпоративної соціальної відповідальності у процес організаційних змін на підприємствах у контексті євроінтеграції. *Agrosvit*. 2024. № 10. С. 92–98. URL: <https://v.gd/kn2ob2> (дата звернення: 16.04.2025).
2. Саприкіна М. КСВ. *CSR Ukraine*. URL: <https://csr-ukraine.org> (дата звернення: 16.04.2025).
3. Для чого бізнесу корпоративна соціальна відповідальність? *MYRONIUK CONSULTING*. URL: <https://v.gd/oQ8iui> (дата звернення: 16.04.2025).
4. Терещенко О. Конкурентна перевага: визначення, види. *Fractus*. URL: <https://surl.li/odnhez> (дата звернення: 16.04.2025).

Табацкова Г.В.

к. е. н., доцент кафедри економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Белінський Д.О.

здобувач вищої освіти факультету менеджменту,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

ДИНАМІКА СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Соціально-економічні процеси – це складні та взаємопов'язані зміни, які відбуваються в суспільстві під впливом економічних факторів і, водночас, самі впливають на економіку. Соціально-економічні процеси в Україні протягом останніх років характеризуються складною динамікою трансформацій, зумовлених як внутрішніми факторами, так і зовнішніми викликами. Повномасштабна війна, що триває з 2022 року, суттєво вплинула на

всі аспекти життя країни, прискоривши деякі процеси та створивши нові виклики для економіки і суспільства. У роботі розглядаються основні тенденції та закономірності сучасних соціально-економічних процесів в Україні, їх причини та наслідки, а також можливі шляхи розвитку у середньостроковій перспективі.

Економіка України демонструє надзвичайну стійкість в умовах найбільшої в Європі війни з часів Другої Світової. Після різкого падіння ВВП на 29,1% у 2022 році, вже у 2023 році економіка країни показала зростання на рівні 4,9% [1]. Це свідчить про високу адаптивність українського бізнесу, ефективність державної політики та підтримку міжнародних партнерів. Відновлення економіки розвивається нерівномірно: найшвидше розвиваються ІТ-сектор, аграрний експорт та оборонна промисловість.

Макроекономічна стабілізація супроводжується значними структурними змінами. Як зазначає Гаврилюк О., війна прискорила трансформацію економіки України у напрямку цифровізації та переорієнтації на західні ринки [2]. Важливим фактором економічної стійкості стала фінансова підтримка партнерів, яка, за даними Національного банку України, склала понад 70 млрд євро за 2022-2024 роки.

Війна спричинила значні зміни на ринку праці України. За оцінками МОП, рівень безробіття зріс до 24% на початку 2023 року, проте надалі зменшився до 18,5% у першому кварталі 2024 року [3]. Спостерігається активна трансформація структури зайнятості: зростає частка дистанційної роботи, зменшується зайнятість у традиційних індустріях, особливо в регіонах, наближених до зони бойових дій.

Значних змін зазнали і процеси трудової міграції. За даними ООН, близько 6,5 млн українців покинули країну через війну, що становить 15% довоєнного населення. Водночас, як зазначає Власюк Т., на відміну від попередніх хвиль трудової міграції, нинішня характеризується високою часткою висококваліфікованих працівників та наміром багатьох мігрантів повернутися після війни [4].

Україна демонструє одні з найвищих темпів цифровізації в Європі. Додаток «Дія» став ключовим інструментом взаємодії громадян з державою, а проект «Дія.Місто» сприяє цифровій трансформації регіонів. Як зазначає дослідження Київської школи економіки, пандемія та війна прискорили цифрову трансформацію України на 3-5 років порівняно з довоєнними прогнозами.

ІТ-сектор залишається одним із ключових драйверів економічного зростання. За даними асоціації IT Ukraine, експорт ІТ-послуг у 2023 році склав 7,7 млрд доларів, продемонструвавши зростання на 4,5% порівняно з 2022 роком, попри всі виклики війни. Українські ІТ-компанії активно розвивають інноваційні рішення для оборонного сектору, медицини, логістики та інших критичних галузей.

Війна спричинила глибокі зміни у соціальній структурі суспільства. За даними Інституту демографії та соціальних досліджень, близько 35% домогосподарств втратили значну частину доходів через війну. Водночас зросла роль волонтерських організацій та громадянського суспільства у вирішенні соціальних проблем. Відбуваються зміни у системі соціального захисту: впроваджуються нові програми підтримки внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни та постраждалих від бойових дій. Як зазначає Коваль О., війна стимулювала перехід від пасивних форм соціальної підтримки до активних програм соціальної інтеграції та реабілітації [5].

Отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС у червні 2022 року та початок переговорів про вступ у 2024 році відкрило нові можливості для соціально-економічного розвитку. Процес європейської інтеграції вимагає глибоких інституційних реформ, які сприятимуть покращенню бізнес-клімату, посиленню захисту прав власності та підвищенню якості державного управління. За оцінками Світового банку, реалізація Угоди про асоціацію з ЄС та подальша інтеграція можуть забезпечити додаткове зростання ВВП України на 2-3% щорічно у середньостроковій перспективі [1]. Важливим аспектом європейської інтеграції є також доступ до фінансових ресурсів ЄС для післявоєнного відновлення.

Відбудова України після війни вимагатиме безпрецедентних зусиль та ресурсів. За оцінками Світового банку, вартість післявоєнного відновлення може перевищити 400 млрд доларів [1]. Ключовими напрямками стануть відбудова критичної інфраструктури, житла, промислових об'єктів, а також розмінування територій. Економічний розвиток, соціальне зростання та науково-технічний прогрес мають поєднуватися з процесом відтворення природних ресурсів і стійкістю екосистеми.

Війна вплинула на глобальний розвиток, диктуючи нові умови, до яких необхідно адаптуватися та швидко реагувати. Успішне відновлення потребуватиме модернізації економіки та інфраструктури відповідно до сучасних стандартів. Післявоєнне відновлення має стати каталізатором переходу України до більш сталої та інноваційної моделі розвитку.

Динаміка сучасних соціально-економічних процесів в Україні характеризується складним поєднанням кризових явищ, спричинених війною, та трансформаційних процесів, спрямованих на модернізацію та європейську інтеграцію. Незважаючи на виклики, українське суспільство демонструє високу стійкість та адаптивність до будь-яких умов.

Головними факторами успішного розвитку України у середньостроковій перспективі стануть ефективне використання міжнародної підтримки для відбудови, прискорення інституційних реформ у контексті європейської інтеграції, розвиток людського капіталу та інноваційного потенціалу. Особливу увагу слід приділити подоланню регіональних диспропорцій та забезпеченню інклюзивного характеру економічного зростання. Враховуючи важливість міжнародного співробітництва, для успішного відновлення економіки потрібно зберегти унікальність країни та її національні інтереси.

Список літератури

1. World Bank Group. Ukraine Economic Updates: Building Economic Resilience Amid Uncertainty. Washington, DC : World Bank, 2024.
2. Гаврилюк О. Економічні трансформації в умовах війни: виклики та можливості для України. *Економіка України*, 2023, 5 (726). С. 45-53.
3. International Labour Organization. Employment and Social Outlook – Ukraine: Trends 2024. Geneva: ILO, 2024.
4. Власюк Т. Трудова міграція українців в умовах війни: нові тенденції та наслідки. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*, 2024, 3 (155). С. 109-115.
5. Коваль О. Трансформація системи соціального захисту в Україні: від кризового реагування до сталого розвитку. *Демографія та соціальна економіка*, 2024, 1 (47). С. 74-82.

Христенко О.А.

к. е. н., доцент, завідувач кафедри економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Михнюк О.О.

здобувачка вищої освіти факультету менеджменту,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

ПРОЦЕСИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Соціальна економіка є інноваційною моделлю господарювання, що поєднує ринкові механізми з соціальними цілями та орієнтована на задоволення потреб суспільства. В умовах глобальних викликів та трансформаційних процесів в Україні соціальна економіка набуває